

gospodarske, obertnijske in národske.

Izhajajo vsako sredo in saboto. Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., sicer 3 fl.; za pol leta 2 fl. po pošti, sicer 1 fl. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 21. oktobra 1857.

Milost tičom.

V Brem-ovem „popolnem tičolovu“, ki je v Vajmaru v letu 1855 na svetlo prišel, beremo, da so v eni sami tičnici v kratkem času 1115 cip, 5721 malih brinovk, 23 kosov in 1243 velikih brinovk, skupaj tedaj 9177 tičev vjeli in ob enem podavili; po Lenc-ovem naturopisji dalje zvemo, da se samo v Elbingiški in Gdajnski okolici vsako leto okoli 60.000 malih in velikih brinovk in drozgov pokonča; na Saksonskem dostikrat en sam tičar kak večer čez 1000 škerjancov podavi, v Italii ima skorej vsak kmet ob času tičjega preseljevanja čivinka (lovnega skovinka), s katerim vse, kar ima le peruti, na limance lovi, da bi le obilo pečenke pridobil, naj bo le za vžitek ali za prodaj. Pa če se še na druge kraje ozremo, ne dobimo ne v južni ne v srednji Evropi tje do precej visokih severnih dežel, nobenega kraja, kjer bi se ubogim tičkom prizanašalo. Če vse to slišimo in zvemo, se gotovo ne bomo čudili, da so naši logi, gojzde in vertje od konca pretečenega stoletja vedno bolj tihi, da je krilatih pevalic vedno manj, gosenc in drugih škodljivih mercesov pa od leta do leta več. Tukaj pa ne bomo od nedolžnih pevalic na dalje govorili, ki so od Stvarnika za prosti zrak stvarjene, in koliko morajo zaperte v kletkah žalosti prestati, ampak le koristi omeniti, ki nam jo s tako silo preganjane živalice vseskozi po svoji moči skazujejo, in prositi, pri naslednjem poglavitnem vodilu ostati, ktero pravi: Kdor tiče lovi, gosenice redi.

Tukaj hočemo le nekoliko sredstev nasvetovati, po katerih bi se dalo neusmiljenemu pokončevanju in tičolovenju v okom priti in tičarje sčasoma zmanjšati.

1. Ni zadosti ne, da postava prepoveduje pevalice loviti in jajčka ali mladiče iz gnjezd pobirati, ker taka prepoved velja večidel le za mesta, in ravno mestjani naj menj gnjezd razdenejo in pokončajo. Veliko huji tičji pokončevavci od mestnih fantalinov so pa kmetiški paglovci. Spomladi zalezujejo in stikujejo vse, skozi po gnjezdcih, iz katerih poberaajo jajčica ali mladiče, jih po nemarnosti pokončujejo ali pa na prodaj v bližnje terge in mesta nésijo, ter jih tičjim prijatlom za kake krajcarje spečajo. Ali bi ne bilo takim malopridnežem z vso skerbjo na pete stopati, da bi se tako neusmiljeno preganjanje in pokončanje nedolžnih tičkov, posebno pa milih pevalic, ki so v toliko korist deželi, kadaj zmanjšalo.

2. Naj gosposka prekliče tiče streljati. Mladi ferkolini, ki se streljati učé, najraji tičke zalezujejo in po njih streljajo, in kakošni hrup in veselje zaženó, če so kako senico ali šinkovca na hruški ali starí jablani usmerili in ob življenje spravili.

3. Vraža, da so tiči škodljivi, se mora overati. Res je, da je nekoliko perutnine, ktera človeku več škoduje kakor koristi; h ti prištevamo razne jastrobe in skoliče (razun koristne kajne), srake, vélike srakoperje; sov pa, ktere se tako pogostoma preganjajo, vran, vrabcov ali pa šinkovcov ne vverstujemo h škodljivcom, akoravno nam kak tursičen storž olušijo ali kako drugo zerno pozobljejo, ali radi v naše prosa zahajajo, kakor n.

pr. vrabec in šinkovec, nam vendar nikoli toliko škode ne prizadeneta kakor koristita.

4. Ne zapirajmo v kletke družih tičkov, kakor tiste, ki so iz ptujih dežel, in navadimo se, da bomo nedolžne pevalice raji na vertih in gajih kakor v kletkah imeli, kjer nam v prostem zraku z veliko večim veseljem prepevajo, kakor v zapertih šrambicah. Učitelji po deželi imajo dovelj priložnosti, svoje učence o sprehodih enakih reči opominjati; zato bi jim bilo svetovati, da bi večkrat mladino na take kraje vodili, kjer bi se z naturo in pevalicami bolj seznanili, in da bi se podučevali, kaj je prav in kaj ne!

Čertice iz kmetijske zgodovine naših krajev.

Nabral P. Hicinger.

2. Poljedelstvo in vinoreja o rimskem času.

Znamenito je, kar piše Horodion (Historia rom. I. VIII.) od podobe, po kakoršni je bila kedaj obdelovana okolica stare Akvileje. On pravi: „Razstavljene so drevesa po čaki daljavi, in z njimi so združene vinske terté; in to daje prav prijeten razgled, in tako se vidi vsa tista stran olepšana z zelenimi venci.“ Jasno je iz tega, da se je že ob času rimskega cesarstva ondi svet tako obdeloval, kakor se kaže še današnje čase že precej v Vipavi, dalje pa proti Terstu in Gorici.

V Teržaški okolici se je že nekdaaj pridelovalo dobro vino. Plini (Histor. nat. I. III. c. 13 in I. XVII. c. 4. 6.) zlasti hvali vino krog Pucina, ki je bil kraj blizo Timava ali Divina; terta je dajala prav črn sad in gojzde se je na kamnitem griču dobro prekuhovalo, morska sapa je verh tega delala svoje; vina se je vendar le malo tacega pridelovalo, in štelo se je prav dobro za zdravilo. Pristavlja Plini dalje, da je temu vinu cesarica Livia, Avgustova žena, prilastovala svojih 82 let, ki jih je doživela, ker nikdar ni družega vina rabila. Tudi starim Grekom je bilo znano vino z jadranskega zaliva; s čudno hvalo so ga slavili, ter so ga imenovali Piktanon.

Od višjega goratega sveta piše Strabon (Geogr. I. IV.): Po vsih planinskih hribih se nahajajo griči, ki se dobro dajejo obdelovati; večji del sveta vendar, zlasti okoli verhov, je nerodovit, in ne prinaša nikakoršnega sadu. Panonska zemlja pa je bila celo z gojzdi pokrita, ter je pridelovala zlasti veliko želoda, kakor piše Plini (Histor. nat. I. III. c. 28.). Pozneje, kakor pripoveduje Klavdian (De laud. Stil. I. II.), so se ti gojzde izsekali, in svet se je spremenil v njive, in terta se je jela saditi. Kjer zemlja ni dajala boljše pijače, so si stanovavci panonske in dalmatinske zemlje napravljali ol iz žita; to pijačo so po svoji besedi imenovali sabaum, kakor piše sv. Hieronim (In Esaiam c. 19.).

Natoroznanska drobtinica.

(Plodnost ali rodovitnost nekterih žival.) Čbela (mačica ali kraljica) leže skozi dva mesca vsaki dan po 200